

RELIGIOZNOST IN KONFESIONALNOST

Ldi se, da se danes skoraj ekstremno pobijata dve mnenji tako o človeku sploh kakor o mladini posebej. Eno trdi, da je postal moderni človek močno odtujen temu, kar je onstransko, božje, religiozno, versko, drugo pa trdi, da je božjega v sodobnem človeku več, kot si običajno mislimo in celo več, kot misli to človek sam o sebi. Težko je v tej stvari podati splošno veljavno mnenje, čeprav sem sam močno prepričan, da je človekova usmerjenost k Bogu vedno večja, čim težje so življenjske, socialne ter gospodarske prilike. Vendar pa se mi močno dozdeva, da moremo odločiti v tej zvezi neko drugo vprašanje, ki se tiče oblike človekovega notranjega odnosa do onstranskega sveta in do Boga.

Takih oblik imamo namreč vobče vsaj dvoje in jih imenujemo religioznost in konfesionalnost. Naše ime »vernost« uporabljamokrat za eno obliko, drugič za drugo, svoj pravi pomen pa dobi samo v drugi, konfesionalni obliki. V prvi obliki se izživlja človekova duša na ta način, da ohrani vso svojo osebno prostost in nevezanost, da ostane po vseh plateh značilna oseba ali individualnost, ali pa preide celo v neko mero individualizma, ki utegne biti kdaj tudi precej velika in celo ekstremna. V drugi obliki pa se izživlja človekova duša na ta način, da se izoblikuje njeno socialno bistvo, da se pokaže njena občestvena pripadnost k neki celoti in da se pokaže njena osebna podreditev socialni skupnosti. Seveda pa more biti ta osebna podreditev, to bomo še videli, dejavna ali pasivna, od česar zavisi posebni pomen človekove konfesionalnosti.

Če se ozremo najprej po konkretnih vrstah religioznosti, najdemo, da je to za čuda širok pojem, ki ga moremo pojmovati od največje širine pa do največje ožine. V svoji največji širini pomenja religioznost samo nasprotje areligioznosti. Povsem areligiozen človek je samo tisti, ki ne najde prav v ničemer smisla in pomena vsega, kateremu je vse samo relativno in nič absolutno, ki gleda vse stvari, samega sebe in ves svet samo kot posamezne stvari in se končno ustavi že pri njih, ki v ničemer ne najde najosnovnejše zakonitosti, kateri bi bilo vse podrejeno, ki živi brezsmiselno in neurejeno življenje in podobno. To je človek, ki ni areligiozen samo v tem pomenu, da ne veruje v Boga in torej ne išče končnega smisla vsega v neki osebi ali v nekem, temveč ki tega smisla ne najde niti v kaki ideji, niti v kaki stvari, niti v kaki zakonitosti in torej res v ničemer. Niti nič ni zanj pojem absolutnosti. Tak najširši pojem areligioznosti je torej nasprotje najširše pojmovane religioznosti. Religiozen bi bil torej v tem pomenu že tisti, ki bi vsaj v neki stvari, v neki zakonitosti ali ideji videl in našel končni smisel vsega in bi smatral vsaj nekaj, ne še nekoga, za absolutno in vse urejajočo stvar.

Konkretno naj imenujem vsaj tri vrste take najširše religioznosti. Imenujemo jih materializem, energetizem in mamonizem. V vseh treh primerih imamo opravka z nekakim religioznim kultom Stvari, ki seveda v tej stvari ne vidi samo nje same, temveč jo pojmuje kot absolutno in vse urejajočo stvar. Tako je materialistu materija ali stvar več kot samo ona snov, o kateri razpravlja fizika ali kemija, zakaj on vidi v nji realizirano ono zakonitost, kateri je podrejeno vse, kar je, t. j. zakonitost vzroka in učinka. Ta zakonitost se zdi teoretičnemu materialistu absolutno veljavna in zato vidi ves smisel vsega in tudi človeka samo v nji. Zato mu ta zakonitost ni samo ideja poleg idej, temveč je vse obsegajoča in vse obvladujoča ideja.

Prav tako je energetizem posebna »vera«, ki sedaj ne smatra materije za absolutno stvar, temveč se ji zdi, da ima energija ali sila vseurejajočo oblast. Prav za prav to ni energija sama, temveč one zakonitosti, ki so imanentno dane energiji in katerim je tudi energija nujno podrejena. Je to nekako oboževanje sile, ki se kaže ali v pretirani skrbi za človekovo telesno plat in za telesne moči ali v pedantičnem izvrševanju zahtev energetičnega imperativa ali pa v oboževanju sile strojev.

Pa tudi mamonizem ima na sebi vse znake take najširše pojmovane religioznosti. Saj mamon ni bogastvo in denar sam, kolikor gre tu za materialno in realno plat teh stvari, temveč je to ona veljavnost in ona moč, ki jo ima denar, bogastvo in imetje. Mamonist ima svojega boga in ta bog je vseobsegajoča oblast denarja in bogastva, s katero se da pridobiti vse, kateri je vse podrejeno, ki je po mnenju takega človeka kupna moč za vse, kar si poželi, celo za take stvari, ki se zdijo drugim ljudem zgolj duhovne vrednote. Zelo lepo je prikazano razmerje med mamonom in mamonistom v drami »Slehernik«, kjer se pokaže, da ne vlada človek nad bogastvom, temveč da mamon, ki ustvarja moč in oblast bogastva, vlada nad človekom. In to je pravo religiozno oboževanje mamona.

Zato moremo reči, da res obstajajo neke najširše oblike religioznosti, ki imajo za predmet oboževanja in za absolutnost neko Stvar. So to oblike modernega paganstva, katerim se v Rusiji pridružuje oboževanje tehnike in strojev ter njihovih pridobitev. Kot vemo, pa te religiozne oblike niso samo teoretične, temveč so v precejšnji meri prevzele tudi dušo modernega človeka. Tudi oni, ki običajno mislimo, da v nas ni takih religioznih oblik, se večkrat lahko zalotimo, da smo vsaj za trenutke, ali pa celo za daljše razdobje, vsaj praktični pripadniki teh religioznih oblik. Tudi to moramo priznati, da se taki trenotki žal ponavljajo, pa še to, da se običajno pojavljajo tedaj, kadar bi morali izvršiti kako socialno ali moralno dobro delo.

Druga nekoliko ožja oblika religioznosti je dalje tista, ki do neke mere označuje modernega človeka, če še ni izgubil smisla za duhovnost in za vse ono, kar presega območje vzroka in učinka. Je

to religioznost, ki jo imenujemo bogoiskateljstvo. V tej obliki sicer nimamo več opravka s paganskimi oblikami religioznosti, zakaj oni predmet, v katerem išče tak človek smisel vsega in absolutno razlago za vse, ni več realna stvar ali pa v njej se očitajoča zakonitost in ideja, temveč je že nekaj, po čemer se sprašujemo z besedo: kdo? Je to že nekdo, neki neznani nekdo, neznani Bog, čeprav ga tako še ne imenujemo. Zakaj ta oblika religioznosti je značilna po tem, da še ni našla takega Nekoga, temveč je samo usmerjena v to, da bi ga našla. V bogoiskalčevi duši je samo potreba po takem Bogu, je nemirno iskanje tega nekoga, ni pa še duša umirjena v končni rešitvi in v priznanju, da je tak nekdo, da je tak in tak, da verujemo vanj in podobno. Je to svojstvena oblika religioznosti, ki nam mogoče celo očitno in življenjsko prikazuje in dokazuje resnico, da je vera milost, ki je dana od zgoraj, in da je človekova duša brez te milosti le pripravljena njiva, ki je vsa nestrpna od pričakovanja, da pade nanjo seme.

In če se zopet vprašamo, kako je s to obliko religioznosti in z modernim človekom, moramo zopet priznati, da ni tako redka. Saj jo najdemo celo tam, kjer bi mislili, da je duša že mirna, ker je našla svojega Boga. Zakaj tudi v duši konfesionalnega in cerkveno-vernega človeka se zgodi, da pade v tako bogoiskateljsko nemirnost, da misli, da še ni našla svojega pravega Boga, da vsaj za trenutke izgubi svojega Boga in ga samo še išče. Seveda so taki trenotki lahko zelo redki in kratki, vedno pa so to zelo težki trenotki hudih preizkušenj in dvomov, razočaranj, pretresov duše in podobnega. Takrat se nam večkrat zgodi, da ne vemo več, kako je z nami, naš odnos do Boga se nekam zamegli, pozabimo Ga takega, kot se nam je prej kdaj prikazal in zopet Ga samo iščemo in iz dna duše zares samo vpijemo po njem. Je to kos moderne bolezni, ki jo splošno imenujemo negotovost in neobstane pri nečem trajnem in končno določenem, pa vedno znova samo iskanje novega in hlastanje po doslej nepoznanem in neizraženem.

Tretja oblika religioznosti pa je sedaj pozitivna v primeri z bogoiskateljsko, je pa razen tega še mnogo ožja kot paganska oblika moderne religioznosti. Je to eden najobičajnejših pomenov religioznosti, še drugega bomo spoznali malo pozneje v okrilju konfesionalnosti. Ta religioznost ima svoje jedro v tem, da živi človek v nekakem razmerju do Boga, Ga priznava kot Boga nad seboj, veruje vanj, ima točno določeno sliko o njem, se zateka k njemu, pričakuje pomoči od njega, ga smatra za ohranjevalca in urejevalca vsega, mu je ona absolutnost, ki je edino sama od sebe in podobno. Tako religiozni človek je torej že našel Boga. Ta Bog je zanj tudi še N e k d o , je neka oseba, vendar pa je značilno, da je njegovo razmerje do Boga docela o s e b n o in individualistično, čeprav utegne biti zelo toplo in pri srčno. Osebnost tega razmerja pomenja, da si predstavlja religiozni človek Boga docela po svoje, vsak poedinec po svoje, eden tako, drugi

drugače. Za tega je Bog sodnik, za onega je najboljši Oče, za tretjega je samo neka mistična podoba, o kateri prav za prav zelo malo ve, še za drugega je samo osebni izvor vse istinitosti in veljavnosti in podobno. Na ta način je religiozni človek v razmerju do svojega Boga zelo prost in svoboden in vprav v tem oseben in individualističen. Kaj mu je mar, kako si drugi ljudje predstavljajo Boga in kakšno sliko ter pojem imajo o njem! Zanj zadostuje, da se mu je Bog tako in tako prikazal, da ga je tako in tako doživel in pri tem ostane. Zanj je Bog tak, kakršnega si on predstavlja.

Razen te posebnosti religioznega človeka pa ga označuje še to, da je njegovo razmerje do Boga močno neposredno in ni prav nič samo pojmovno. On stoji samo kot oseba v stiku s svojim Bogom in ne potrebuje za to zvezo nikakih posredovanj in posredovalcev, ne potrebuje niti pojmovnih določil o Bogu, ker bi mu ti samo zameglili ono sliko o Bogu, ki jo je dobil na osebni in neposredni način. Zato stoji zavestno in namensko ali pa tudi podzavestno izven vsake konfesionalne družbe, stopa samo pred obličje svojega Boga in vztraja pri neposrednem in večkrat intimnem stiku z njim. Noče privzemati kakkega splošno določenega pojma o Bogu in je po tej plati res močno nevezan in svobodno religiozen. Tako najdemo kot tri značilne lastnosti te religioznosti: 1. njeno osebno razmerje, 2. njeno neposredno razmerje do Boga in 3. njeno osebno prostost v tem razmerju in nevezanost na druge ljudi in na verske družbe.

In če se zopet vprašamo, kako je s to obliko človekove religioznosti in z modernim človekom, najdemo, da je mogoče ta oblika med vsemi še najpogostejša. Saj najdemo toliko ljudi, ki nosijo v sebi vendar neko podobo o Bogu, čeprav je ta podoba zelo nejasna in zelo osebna. Prav mnogo jih je, ki so se na poti iskanja smisla sveta in življenja ter samega sebe ustavili pri tej osebni podobi o Bogu in so zadovoljni z njo. Pa še to moramo reči, da je tudi med onimi vernimi ljudmi, ki so z drugimi vred spojeni v versko občestvo, mnogo takih, ki vsaj včasih in zopet mogoče vsaj za trenutke padejo v to religiozno obliko, ker jim dovoljuje izredno osebno prostost in razgibanost v svojem razmerju do Boga. Pridejo trenutki, ko smo samo še religiozni, t. j. ko živi v nas samo neka malo določena slika o Bogu in večnem ter onstranskem in ko od te slike ne moremo naprej v določenost in jasnost, ki nam jo dajejo dogme in nauki Cerkve. Pa saj ni tako čudno, da je tako. Saj je ta prosta religiozna oblika prav izredno primerna za današnjega individualističnega človeka, ki vidi povsod samo sebe, ki se noče nikomur podrediti, ki hoče videti in spoznati vse sam in kateremu je lastno spoznanje edino veljavno spoznanje. Ker se je tudi naših vernih duš v precejšnji meri prijel ta individualizem, ki ima na vseh različnih kulturnih področjih razna imena, od katerih so najbolj znana sebičnost, kapitalist in subjektivist, zato smo postali tudi mi taki, da vsaj včasih zdrknemo k tej obliki religioznega izživljanja, v kateri smo od vsega

neodvisni in je samo od nas zavisno, kakšen je Bog v nas in kakšna je njegova podoba v naših predstavah. Radi prevelikega zaupanja samih vase smo prepričani, da je Bog nujno tak, kakršen se nam prikazuje, da je njegov odnos do nas tak, kot si ga mi mislimo in želimo, da je onstranski božji svet tak, kakršen živi v naših predstavah in podobno. Včasih prav nič ne pomislimo, da je razen nas še toliko in toliko mnogo bolj religioznih ljudi, ki imajo o Bogu drugačno predstavo, kakor je naša, da je Bog vendarle najbolj objektivni predmet, ki je sam po sebi nujno tak, kakršen je, in da naj zato nikar ne mislimo, da se izpreminja po predstavah in željah poedincev in samoljubnih individualistov. Vendar pa moramo priznati, da celotni duh modernega časa človeka nehote sili k prostosti in osvoboditvi od vsega družbenega in občestvenega in zato tudi sili k prosti religioznosti. To velja kljub temu, da se tu in tam pojavljajo zahteve po solidarnosti in celo po kolektivnosti, ki so pa samo še ideje in zahteve, ker še nimamo živega človeka, ki bi take razmere in takega duha nove dobe tudi ustvaril in realiziral.

Končno pa najdemo še eno obliko religioznosti, katere bistva pa ne moremo uvideti, če prej ne pokažemo razlike med religioznostjo in konfesionalnostjo. Zakaj ta religioznost je tista, o kateri sem že prej rekel, da se razvija v okviru konfesionalnosti in iz konfesionalnosti. O konfesionalnosti dobro vemo, da je do neke mere nasprotje pravkar orisane proste religioznosti. Zakaj konfesionalni človek ni individualistično religiozen, ker je njegov religiozni duh skupen s člani cerkvenega občestva. On je pripadnik Cerkve, kar pomenja, da ne priznava in ne veruje samo v nekega tako ali drugače določenega Boga, temveč mu je ta Bog in njegovo razmerje do njega tako določeno, kakor uči in dokazuje to njegovo cerkveno občestvo. Konfesionalni človek je konfesionalen zato, ker ima povsem določeno vero, ki ni samo subjektivna in osebna ter prosta, temveč je izraz skupnega religioznega duha Cerkve in razen tega še onega objektivnega jedra, po katerem je Bog vprav Bog in je vedno enak ter se ne izpreminja radi takih ali drugačnih predstav o njem. Konfesionalni človek čuti torej svojo socialno pripadnost k nečemu, kar je skupno večim poedincem, ki doživljajo in verujejo v Boga; zato se podredi tej skupni socialni obliki, ker priznava, da ni samo njemu dano, da bi se na najbolj intimen način približal božjemu bistvu in ga spoznal, temveč da imajo drugi še bolj verni in religiozni poedinci v isti socialni skupnosti Cerkve to prednost, da so vprav oni na najbolj točno možen način dojeli Boga in onstranski svet ter človekovo razmerje do njega. Zato se osebno podredi naukom in spoznanim resnicam svoje Cerkve in je v pravem pomenu besede vernik. To pa stori tem lažje, ker je spoznal in ker veruje, da je njegova Cerkev utemeljena od Boga samega, da ima od njega navdihnjeno poročilo in razodetje in da je torej Bog sam glava njegove Cerkve, vernik pa le ud te Cerkve. Ne obotavlja se torej podrediti svoje osebne

prostosti glede neposrednega in osebnega spoznavanja religioznega sveta Bogu samemu, ki je središče in večni ohranjevalec Cerkve.

Toda tudi v okviru tako določene konfesionalnosti najdemo in moremo najti novo vrsto religioznosti. Ne samo to, da jo najdemo, celo zahtevati jo moramo od članov cerkvenega občestva. Ta zahteva ima svoj konkretni in praktični, ima pa tudi vsebinski in teoretični razlog. Do prvega pridemo, če se vprašamo, kako je danes s konfesionalnim človekom v naši družbi in v duhu našega časa. Na to vprašanje je odgovor tak, da ta tip človeka vedno bolj gine, čeprav mogoče tega na zunaj ne opazimo tako hitro. Pri tem odgovoru mi namreč ne gre za ono zgolj formalno in zunanjo konfesionalnost, ki se kaže v številu krščenih in v krstno knjigo vpisanih poedincev. Gre mi tu za ono notranjo pripadnost Cerkvi, ki se izraža vsaj v notranji zvestobi Cerkvi. Če pa se oziramo na to notranjo in duhovno plat vernikov, najdemo, da postaja ta konfesionalnost celo tam, kjer je človek docela prepričan, da je ves poln konfesionalnega duha, v prav mnogih primerih precej svobodna in vedno bolj subjektivno barvana. Razlog za ta pojav je isti kot za vse bolne pojave našega duha in življenja, t. j. naša vedno večja in izrazitejša individualističnost. Radi te osebne samostojnosti in neodvisnosti, ki se kaže tako v gospodarstvu, kakor v umetnosti, znanosti, etičnosti, socialnosti, pada vedno bolj tudi človekova konfesionalnost, ki je samo ena oblika človekovega občestvenega duha, ki pozna in tudi hoče osebno podreditve. Zato imamo vedno manj resnično konfesionalnih ljudi. To dejstvo pa kar glasno kliče po potrebni preosnovi tega stanja in na ta način tudi po novi religioznosti v okviru konfesionalnosti. Kliče po nekaki pravilni združitvi subjekta in objekta v religiozni kulturni obliki, ali po pravilni združitvi subjektive svobode na eni strani in občestvene podreditve na drugi.

Drugi razlog za to svojstveno obliko religioznosti ni tako praktičnega značaja, da bi služil kot nekaka koncesija modernemu človeku in njegovi duhovni strukturi. Ta razlog je marveč v tem, da je ta oblika religioznosti tudi pravilna in predmetno vredna, ker se gradi na pravilnem razmerju med konfesionalnostjo in religioznostjo. To razmerje je tu tako, da je konfesionalnost izhodišče za to novo religioznost, religioznost sama pa je subjektivni dodatek h konfesionalnosti. Radi te religioznosti ne govorimo namreč samo o verniku, temveč tudi o religiozno doživljajočem človeku; radi te razlike ne poznamo samo molitve Očenaša, temveč tudi notranje in duhovno doživljanje Očenaša; radi te razlike ne poznamo samo zunanje pripadnosti k Cerkvi, temveč poznamo tudi notranje sožitje z njo, ki se izraža v »sentire cum Ecclesia«, in končno poznamo tudi še razliko med verniki, ki se čutijo zavisne in omejene od Cerkve, pa med takimi, ki čutijo, da so resnični udje, in sicer živi udje cerkvenega telesa ali občestva, kar je posebno za idejo Katoliške akcije nujno potrebno. Ta religioznost je torej taka, da prav ničesar ne odvzame

od konfesionalne oblike, pač pa tej obliki nekaj bistvenega doda. Ta plus je osebnega značaja in pomenja osebno zrastlost s svetom religije in njenih resnic, pomenja osebno izživljanje v religioznem svetu, ki pa kljub temu ni subjektivno in zato nepravilno, pomenja osebno in notranjo potrebo po religiji in po odvisnosti od onstranskega sveta, pomenja resnično in doživeto notranjo molitev, ki ni izgovarjanje besedi, temveč je pogovor z Bogom, pomenja tako češčenje Boga, ki se porodi iz resnično ponižne duše, in pomenja končno tako občuteno odvisnost od Boga, v kateri se človek dobro in svobodno počuti in jo tudi zavestno hoče. Je to prava združitev objektivne plati konfesionalnosti s subjektivno platjo religioznosti, toda ta združitev je izpopolnjevalnega značaja.

Tako smo pokazali tudi zadnjo obliko religioznosti. In če se vprašamo, v kakšnem razmerju je z njo moderni človek, moramo reči, da bi mogel najti v nji tisto uteho, katero nemirno išče njegova duša, odkar mu je odpovedal nauk o absolutnosti materije in tostranskega sveta in odkar išče praktično rešitev iz zelo težkih gospodarskih in socialnih problemov, ki mu ležijo na duši in mu težijo telesno življenje. Saj je postal vprav radi teh stvari sodobni človek močno nagnjen k nekaki religioznosti, ker bi hotel najti odrešitev sebe in človeka sploh. In v tej religioznosti bi se mogel osebno razživeti, v nji pa bi našel tudi ono mirnost in gotovost, ki je druge oblike religioznosti nimajo, ker so preveč osebnega značaja, dočim ima ta religioznost točno določeno objektivno podlago konfesionalnih resnic in dogem. Po tej religioznosti, ki bi bila v začetku sicer še precej osebno prosta, mogoče kdaj tudi nekoliko subjektivna, pa bi prišel končno zopet do konfesionalnosti. Toda ta konfesionalnost bi ne bila samo pojmovna in objektivna, temveč živa in resnično doživeta. Bila bi resnični del človekovega in vernikovega bistva.

Pa tudi za konfesionalnega človeka bi bila ta religioznost zelo potrebna. Zakaj priznati moramo, da je tudi njegova vera v mnogih pogledih postala precej zunanja in formalna, včasih celo taka, da ji gre le za nekak preračunan uspeh. Konfesionalnost je večkrat samo zunanji videz, ki naj na zunaj skriva versko mrtvo dušo, kljub temu, da ta duša še pozna različne verske resnice in dogme. Toda pozna jih le pojmovno in večkrat celo samo besedno, pa jih hoče vendar učiti tudi tiste, ki zares živijo svojo vero in so zato včasih na zunanji širokogrudnejši in prostodušnejši. Je to farizejska vera, ki je v srcu večkrat docela mrzla, čeprav jo najdemo zelo pogosto na ustnicah kot lepo izgovorjene nauke, ki opozarjajo bližnjega, naj bo tako konfesionalno korekten, kot so oni. Takim vernikom je zelo treba resnične in notranje religioznosti, ki bo zopet oživila njihovo versko mrzlo dušo.

Končno pa moramo reči, da je ta religioznost še nujni pogoj za notranje razumevanje ostalih konfesij in za ono postopanje, ki ga

imenujemo verska strpnost. Le kdor je tudi konfesionalno religiozen, bo notranje razumel vernike drugačnih konfesij in bo spoštoval njihovo doživeto religioznost. Zakaj v religiozni doživetosti si bosta taka dva človeka mnogo bliže, kot bi si bila samo v konfesionalnosti, ki obsega poleg skupnega religioznega duha in načelno skupnih predmetov molitve in češčenja, še tudi razlike, ki so tam tako poudarjene, da nujno stopajo v ospredje in bijejo v obraz verniku drugačne konfesije. Zato je tudi v smislu nauka, da bo »kmalu en hlev in en pastir« nujno potrebna prej orisana konfesionalna religioznost, ki je religiozno izživljanje celega človeka, ne pa samo njegovega verovanja in njegovega razuma. Verska vzgoja naj ima zato svoj cilj v združitvi konfesionalnosti in religioznosti, ali v združitvi objektivne in subjektivne plati verskega življenja. Konfesionalnost naj pomenja osebno podreditev skupnemu občestvu in podreditev svojega individualizma, religioznost pa naj bo možnost za osebno razživetje v okviru določene konfesije. Ne gojimo pa za vsako ceno samo konfesionalnosti, pa čeprav bi bila samo formalna in mrzla ter neosebna, samo zato, ker je konfesija! Naša vera bodi živa in osebna, zato religiozna, seveda na temelju konfesionalnosti!

IVAN PREGELJ

IDILA V SOPOTIH

Selanov oče, ki je star ko greh, da ne zmore več poti v cerkev, sedi pred ulnjakom v lazcu nad hišo in varuje. Tam sahnè v opojnem in zrelem solncu svete Marjete v čebelah in vonjih prazničnega nedeljskega predpoldne. Topo in brljavo žužnja svoje staroverske molitve za ljubo zdravje, za dobro letino in srečo pri živini, za srečno zadnjo uro in pa da bi se Bog usmilil tistih nesrečnih duš, ki v visokih gorah hud mraz trpe.

Trudno in počasi se spočenjajo starcu misli, se trgajo nedomišljene, so tu in tam, brez reda, kakor besede v pijanih ustih. Tiste duše v gorah, ki mraz trpe, ne gredó starčku iz glave. Mož je bridko preizkusil, ko je dan in dve noči s strto nogó ležal v drči pod hlodom. Ali mraz ali žejo, dvomi zdaj in se ne more jasno ovedeti pa sahne v trudni dremavosti. Saj! Ko je pa tako prečudno utihnilo vse naokoli. Pravijo, da Bog sam pripre človeka in žival, vsak šum in glas v tej kratki četrti ure od povzdigovanja pa do konca desete maše.

Kakor na dlani ima starec nizko pod seboj prisojno farno cerkev z župniščem in šolo, s pokopališčem in staro lipo. Čaka, ne ve dobro, česa. Menda tegà, da se bodo zdajci otroci usuli iz zakristije pa bo Bog odvezal glasove, petelina, kuro in psa, šoja in srako in zastrti sopot iz potoka, ki ga duši globok jarek za ovinkom.